УДК 378(477.61)"1918/1921"
Чумаченко О.А. [1]
[1] канд. іст. наук, доцент НУ «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ВИШИВКИ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

О.А. Чумаченко

Здавна Україна славилася споконвічними художніми вжитковими ремеслами, такими як *розпис, вишивка, витинанка, ткацтво, набійка, різьба по дереву, рогозо- та лозоплетіння,* робота з рослинним матеріалом тощо.

Найбільш відомою у світі є українська вишивка, причому існує більше двохсот технік швів: *хрестик, напівхрестик, зміщений хрестик, хрестик-кучері, тамбур, мережка, прутик, подвійний прутик, прутик з настилком, ретязь, стебельце, волове око, баранячі ріжки, курячий брід, солов'їне вічко,* серед яких і вигадані нещодавно – *гусина доріжка, стеблова гладь, свиняче рильце* та інші. Мета нашого дослідження – визначити своєрідні особливості вишивки Запорізького регіону, зокрема рушників та сорочок.

Серед вишивок важливе місце належить українському рушникові – символу дороги й повернення додому, гостинності й урочистих подій. Вишитий рушник супроводжує людину все життя – від народження до самої смерті. На Запоріжжі нині відроджені *козацькі рушники*, на яких переважають кольори, що найбільше передають специфіку Запорізького

краю: зелений, схожий на вигорілу траву в степу; червоний колір символізує кров козаків; жовтий – колір пшениці; чорний – колір родючої запорізької землі. Відомі рушники із зображенням козака Мамая, на яких дотримані всі традиційні нюанси в переданні образу цього відомого народного героя: сережка повинна бути лише в лівому вусі, а оселедець – через лоба за ліве вухо. Поширені в Україні *весільні та подарункові рушники*, що мають магічну силу. Саме на них вишиті *горобина, виноград, калина* як символ сім'ї, *підкова* – на знак достатку. Традиційним чоловічим у нашому краї вважається жовтий колір як символ енергії, а жіночим кольором наші пращури вважали блакитний, знак волі і життя.

Осмисленими до деталей є різноманітні *вишиті сорочки*. Споконвіку українці вірили, що вишита сорочка захищає людину від усього злого. Вона, прилягаючи до тіла, є провідником магічної сили та оберегом. Вважалося, що чиста сорочка додає людині здоров'я, а переодягати її слід у суботу вдень, а в будні дні, особливо в понеділок або п'ятницю, переодягатися не можна було, бо це принесе неприємності. Сорочки вишивали дівчата, готуючись до весілля, молодому та його батькам; *вишиту сорочку* одягали дитині після охрещення. На Запоріжжі збереглися старовинні *сорочки,* причому *сорочка козака-вояка* відрізняється від *чумацької*, а та, у свою чергу, від *сорочки січовика-гречкосія*, як і від одягу тих козаків, які проводили човни і плоти крізь дніпровські пороги, і називалася така сорочка «*плотчихою*». Крім рушників та сорочок, збереглися різноманітні панно, картини з козацькими, релігійними, родинними сюжетами, а також на теми найпоширеніших символів України – калини, дуба, домашнього обійстя, пташок, соняхів.

На сьогодні в Україні святкують День вишиванки, *і це стало традицією* в інших країнах, де мешкають українці. Варто зазначити, що вишиті різними техніками узори використовують у своїх дизайнерських роботах модельєри всього світу як одне з вишуканих оздоблень одягу. Зразки українських, вишивок, зокрема Запорізьких, є в експозиціях багатьох музеїв: м. Запоріжжя – художній, краєзнавчий та музей історії козацтва; м. Канів – музей Т.Г. Шевченка; у Болгарії – музей народного мистецтва; в Америці – музей вишиванки. Роботи українських майстрів експонуються в десятках країн світу, зокрема в США, Канаді, Франції, Фінляндії та інших.

Отже, серед українських вишивок важливе місце посідають вироби запорізьких майстрів, які вирізняються розмаїттям їх видів, козацькою тематикою, кольоровою гамою.